

СТАН РОЗВИТКУ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В РОЗРІЗІ ВИЩИХ АГРАРНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

А.В. Нєлєпова, асистент

Розглянуто стан розвитку дистанційної освіти, здійснено аналітичний огляд використання інформаційно-комунікаційних технологій у вищих аграрних навчальних закладах України: поточний стан, проблеми і перспективи розвитку.

Інформаційно-комунікаційні технології, дистанційна освіта, технічне та програмне забезпечення, інформаційне забезпечення.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) в освіті, зумовлює появу нового виду навчання, спеціалізоване (віртуальне) освітнє середовище забезпечує обмін навчальною інформацією на відстані, при цьому реалізується система супроводу та адміністрування навчальним процесом. В Україні існує декілька центрів дистанційної освіти (ДО), велика кількість комерційних дистанційних курсів, але використання ДО серед аграрних вищих навчальних закладів (ВНЗ) III-IV рівня акредитації, має свою специфіку, потрібно визначити підготовленість університетів як з технічної сторони так і зі сторони підготовленості кадрів. Дистанційне навчання в розрізі аграрної освіти повинно відповідати вимогам сучасного життя, для того щоб надати змогу сільському населенню підіймати рівень освіченості, і перш за все молоді. Для цього потрібно постійно проводити моніторинг, визначати стан розвитку ДО в вищих аграрних університетах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ще 1836 р. у Лондонському університеті, з'явилась змога отримувати освіту на відстані. Основоположниками можна також назвати Ісаака Пітмана (Великобританія), Густова Лангеншайта (Німеччина), Анну Еліот Тікнор (США), в Росії ДО отримала широкого розвитку у 1917 рр [5]. Питанням використання та впровадження ДО знайшла відображення в роботах Д. Кигана, Р. Холмберга, Деллінга, Ф. Ведемєєра, М. Мура, О. Петерса, Дж. Боата, Дж. Даниеля, К. Сміта; в Росії в працях – А.А. Андрєєва, І.М. Ібрагімова, С.І. Маслово, І.А. Морева, В.І. Солдаткіна, А.Н. Тіхонова. На Україні серед останніх науково-методичних розробок, автори яких розглядають питання впровадження, використання ДО, створення освітніх середовищ, створення та підтримки дистанційних курсів можна назвати: Л.В. Васильченко та В.Л. Шевченко [3], які розглядають науково-методичне забезпечення дистанційного навчання, розглядаючи також інформаційний простір навчального закладу; Г.А. Атанов та І.Н. Пустильнікова [1] розглядають питання представлення та структурування предметних знань, використання в навчанні штучного інтелекту, використання діяльнісного підходу до комп'ютерного

навчального середовища; В.Ю. Биков, В.М. Кухаренко, Н.Г. Сиротенко, О.В. Рибалко, Ю.М. Богачков [2], – розглядають технологію створення дистанційного курсу; Р. Гуревич розглядає застосування комп'ютерних технологій у дистанційному навчанні, а також інтеграцію та диференціацію інформатики (інформаційних технологій) у професійній освіті; А.М. Гуржій, М.І. Жалдак, Ю.О. Жук, І.А. Зязюн, Н.Г. Ничкало, Н.Т. Тверезовська, виховують молодь, - керуючи роботою молодих науковців, створюють збірники наукових праць, де велика кількість науковців, педагогів мають змогу викласти свої думки з приводу ДО, її організації, конструювання змісту та організації навчального матеріалу.

Мета статті – здійснити аналіз поточного стану розвитку дистанційного навчання у вищих аграрних навчальних закладах за 2010 рік.

Виклад основного матеріалу. З метою якісного аналізу розвитку ДО було обрано п'ять адміністративно усталених географічних зон-регіонів: західного, південного, північного, східного та центрального. Так у західному регіоні нами було обрано Львівський Національний аграрний університет, до південного віднесемо Миколаївський державний аграрний університет і Кримський агротехнічний університет (південний філіал НУБіП), до північного – Національний університет біоресурсів та природокористування, східного – Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва, центрального – Полтавська державна аграрна академія. Вибірка зроблена з урахуванням підготовки агрономів-дослідників, тому можна говорити про репрезентативність щодо оцінки стану розвитку ДН у провідних ВНЗ України.

Дослідження здійснювалось у декілька етапів:

Перший етап передбачав:

проведення анкетування для виявлення стану інформатизації вищих аграрних закладів:

наявність підрозділу чи відділу, що займається процесом інформатизації;

виявлення рівня підготовленості професорсько-викладацького складу;

рівень технічного та програмного забезпечення аграрних ВНЗ;

рівень інформаційного забезпечення електронними ресурсами.

На другому етапі нами визначався стан розвитку дистанційного навчання до якого входили:

нормативно-правове забезпечення;

програмні засоби, що використовують ВНЗ для організації дистанційного навчання;

кадрове забезпечення ДН;

На третьому етапі робились висновки.

Майже у половині вищих навчальних закладів створено спеціалізовані підрозділи, які забезпечують впровадження ІКТ та технологій дистанційного навчання. Проте держава приділяє недостатню увагу інформатизації в аграрних вищих навчальних закладах.

Щодо виявлення рівня підготовленості професорсько-викладацького складу в сфері оволодіння ІКТ, можна зазначити, що тільки 17 % пройшли підвищення кваліфікації, але ця цифра постійно збільшується, Курси підвищення кваліфікації мають всі університети, але для того, щоб охопити всіх викладачів потрібно орієнтовно 1-2 роки.

На даний час досягнуто відчутний прогрес у комп'ютеризації вищих навчальних закладів: на 625 студентів агрономічного факультету у середньому доводиться 15 комп'ютерів, при тому що користування комп'ютерами за навчальним планом відбувається тільки декількома дисциплінами, або при проведенні модульного / підсумкового тестування (за допомогою тестових оболонок); по іншим факультетам-інститутам економічного напрямку, у середньому по п'ять-сім комп'ютерних аудиторій; забезпечено доступ студентів до комунікаційних мереж: локальних – 95% від загальної кількості аграрних вищих навчальних закладах; глобальної мережі Інтернет – 100% ВНЗ, але вільний доступ студентів до мережі (Wi-fi), забезпечено тільки у Кримському агротехнічному університеті (південний філіал НУБіП), в інших, або взагалі немає таких точок доступу, або потрібно мати пароль доступу до мережі.

Нами приділено увагу лише тим програмним продуктам, що стосуються забезпечення навчального процесу. При виборі інформаційного середовища для ведення, організації або керування навчальним процесом, майже всі університети звертають увагу на те скільки коштує програмне забезпечення, тому підрозділи користуються або безкоштовним, або навчальними (тріал) версіями.

Умовно програмне забезпечення, що використовується, нами поділено на чотири групи:

- системи керування та організації навчальним процесом;
- спеціалізоване прикладне програмне забезпечення;
- система для реалізації ДО;
- програмні засоби для контролю знань.

Зазначимо, що у всіх університетах наявне програмне забезпечення всіх окреслених груп (окрім спеціалізованого), але користування потрібно визначити. Зупинимось на статистиці, яка покаже відсоток застосування ПЗ (див. рис. 1). Що стосується спеціалізованого, тут гірша картина, тільки 36% університетів мають його в наявності, при цьому більше половини з цих ПЗ - власні розробки. Програмні засоби для контролю знань, розподіляються на три категорії: оболонка Moodle (20%), власні розробки (60%) й інші виробники (20%).

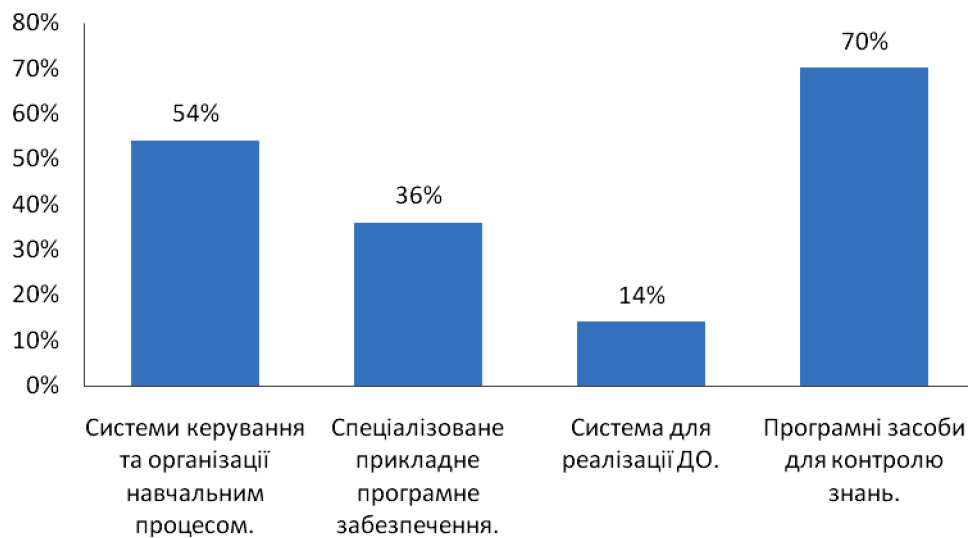

Рис. 1. Загальний відсоток користування програмними засобами серед вищих аграрних закладів

Створено немало кількість різних електронних інформаційних освітніх ресурсів навчального призначення в середньому по університетах 85% забезпечення, в основному це наявні електронні бібліотеки, які включають такі електронні видання: підручники, посібники, конспекти лекцій, методичні розробки для виконання практичних, лабораторних, курсових, дипломних та самостійних робіт, всі наявні електронні ресурси, викладено, в основному, у внутрішній (локальній) мережі університетів, або за допомогою наявного інформаційного середовища, доступ до якого можна отримати тільки через запит до системного адміністратора.

Переходячи до другого етапу анкетування (визначення рівня розвитку ДО), зазначимо, що цей рівень будемо визначати наявністю комп'ютерної техніки в університетах.

Законодавчою платформою для забезпечення дистанційної освіти є загальноприйняті державні документи, перелік яких можна знайти в аналітичному огляді Національного технічного університету України, Київського політехнічного інституту, Українського інституту інформаційних технологій в освіті [4].

Звернемо увагу на ті проблеми, які виникають при організації електронного курсу і не мають законодавчої підтримки:

авторське право та його реалізація в умовах дистанційного навчання;

оплата праці за дистанційне навчання: розробка і підтримка курсу; сертифікати про отримання дистанційної освіти – прирівняні до диплома, будь-якого сертифікату освітньої установи;

організація та складання випускних або кваліфікаційних іспитів; організація інтеграції дистанційної та денної форми навчання.

Якщо говорити про наявну кількість створених дистанційних курсів, зазначимо, що першим у цьому рейтингу буде НУБіП, за кількістю

створених та курсів, що використовуються (36% забезпеченості від потреб університету), на другому місці – Харківський аграрний університет (18 %), інші не перевищують відмітку 5%. Стосовно використання платформи, зазначимо, що серед університетів, які приймали участь в анкетуванні тільки один використовує платформу «Прометей», решта - оболонку Moodle.

Кадрове забезпечення, за даними офіційної статистики в Україні серед викладачів більшості крупних університетів переважають фахівці пенсійного або перед пенсійного віку, які працюють ще з радянських часів. Середній вік кандидатів наук – 51 рік, докторів наук – 61 [4]. З огляду на це, можна говорити, що впровадження дистанційного навчання в аграрних університетах далеко відстає від загального стану по Україні. Частка молодих викладачів (до 30 років) складає у середньому 11 % від загальної їх кількості, з них 90% використовують ІКТ в навчальному процесі, а також під керівництвом досвідчених фахівців зі фахових дисциплін створюють електронний навчальний курс. Частка викладачів віком (30-45 років) у середньому 39%, з них тільки 22% використовують ІКТ та впроваджують дистанційне навчання. Остання і сама велика група викладачів (від 45) у середньому складає 50% від загальної кількості професорсько-викладацького складу, при чому тільки 6% розпочали використовувати ІКТ.

Висновки. Таким чином, існує багато проблем у сфері використання ІКТ, до яких можна віднести:

відсутність або недосконалість нормативної, законодавчої документальної бази;

непідготовленість кадрового складу до впровадження та використання ІКТ та ДО у навчальній процес;

недостатнє фінансування освітніх установ, для підвищення рівня використання ІКТ в навчанні;

підготовка викладачів дистанційного навчання.

Постійний моніторинг впровадження, ефективності використання ІКТ у вищій аграрній освіті, дасть змогу коригувати та удосконалювати процес впровадження ДО. Не аби яке місце займає практичний досвід й вирішення цього питання країн СНД та спиратись на міжнародні методики й індикатори.

Список літератури

1. Атанов Г.А., Пустынникова И.Н. Обучение и искусственный интеллект, или Основы дидактики высшей школы. – Донецк: Изд-во ДООУ, 2002. - 540 с.

2. В.Ю. Биков, В.М. Кухаренко, Н.Г. Сиротенко, О.В. Рибалко, Ю.М. Богачков. Технологія створення дистанційного курсу. [Навчальний посібник / За ред В.Ю. Бикова та В.М. Кухаренко]. - К.: Міленіум, 2008. – 324с.

3. Васильченко Л.В. Дистанційне навчання: Науково-методичне забезпечення. Інформаційний простір навчального закладу. Л.В. Васильченко, В.Л. Шевченко – Х. : Вид. група «Основа», 2009.-208 с.

4. Використання інформаційно-комунікаційних технологій у вищій освіті України: поточний стан, проблеми і перспективи розвитку (аналітичний огляд). [Електронний ресурс] : Національний технічний університет України, "Київський політехнічний інститут", Український інститут інформаційних технологій в освіті, - К.: 2009, С.36

5. Ибрагимов И.М. Информационные технологии и средства обучения: учебн. пособие для студ.высш.учебн.завдений / И.М. Ибрагимов; [под ред. А.Н. Ковшова.- 2. изд., пер.] – М. – Издательский центр «Академия», 2007. -336с.

6. Кравченко Ю.В. Оксюк О.Г. Концепція структурування інформаційного ресурсу системи дистанційного навчання. Сучасні інформаційні технології у сфері безпеки та оборони № 1(4) / К.: 2009, с. 6-11 (розділ: Теоретичні основи створення і використання інформаційних технологій).

The article describes the development of the Distance Learning status, and also analysis review of the information communication technologies, is examined in higher educational agrarian establishments of Ukraine: current status, problems and prospects of development.

Information communication technologies, Distance Learning, hardware, software, informative providing.

Рассмотрено состояние развития дистанционного образования, сделан аналитический обзор использования информационно-коммуникационных технологий в высших учебных аграрных заведениях Украины: текущее состояние, проблемы и перспективы развития.

Информационно коммуникационные технологии, дистанционное образование, техническое и программное обеспечение, информационное обеспечение.